

DETERMINACIÓN DO GRADO DE CONTAMINACIÓN ATMOSFÉRICA MEDIANTE INDICADORES BIOLÓXICOS

INTRODUCCIÓN

Análise da contaminación

A contaminación atmosférica está provocada por axentes de moi diferentes orixes e, por tanto, de compostos químicos moi diferentes. A toma de mostras, o procesamento e a análise do aire son procedementos que requiren aparellos e métodos complexos e moi custosos.

Os indicadores biolóxicos

Tense observado que existen certos grupos de seres vivos especialmente sensibles a algúns contaminantes do aire. A presenza ou ausencia destes organismos, ou a súa abundancia informannos da existencia e, en ocasións, dos valores de concentración destes contaminantes sen necesidade de empregar métodos analíticos. Estes organismos denomínanse indicadores biolóxicos.

Os liques

Os liques son organismos simbióticos. Formados pola unión e colaboración entre unha microalga e un fungo. O fungo proporciona a estrutura (denominada talo) e protección fronte á desecación, mentres que o alga obtén, mediante fotosíntese, nutrintes que comparte co fungo. Existen máis de 900 especies de liques en Galicia e unha característica común a todas elas é a súa sensibilidade á contaminación atmosférica, especialmente aos óxidos de xofre.

Os talos dos liques poden presentarse en diferentes formas. Para o presente traballo centrarémonos nos morfotipos seguintes (para máis detalle consultar ANEXO I):

<i>Lecanora</i>	<i>Xanthoria</i>	<i>Parmelia</i>	<i>Ramalina</i>	<i>Evernia</i>
 SENSIBILIDADE Á CONTAMINACIÓN				

MÉTODO

Determinaremos a abundancia de cada tipo de lique nunha zona e, posteriormente, compararemos os resultados para averiguar se existen diferencias en canto á contaminación atmosférica entre diferentes zonas da nosa contorna.

Nunha zona arborada anotaremos a presenza ou ausencia de cada tipo morfolóxico en 25 árboles (tamén son válidos muros ou grandes rochas) cubrindo o estadillo adxunto.

A ter en conta:

- **Tipo de árbores**
  - Hay árbores, coma os eucaliptos, que perden porcións da codia periódicamente, polo que os liques non poden desenvolverse ben sobre eles:
non podes empregar eucaliptos para este estudio
- **Localización**
  - É moi importante indicar con precisión a zona de mostraxe. É obrigatorio indicar o **Nome da zona, Parroquia, Concello e Provincia**. É moi aconsellable indicar tamén as coordenadas do punto de mostraxe, que poden obterse en google maps, na páxina do SIGPAC ou a través dalgunha aplicación GPS do móbil.
- **Toma de datos**
  - Debemos tomar os datos no estadillo adxunto. Podemos tomar tamén fotografías ou anotacións durante a visita. É importante anotar todo o que nos chame a atención e non deixalo para máis tarde (o que non se apunta no momento tende a esquecerse)

Calcularemos a continuación (xa no aula) as porcentaxes de abundancia de cada morfotipo e poderemos establecer comparanzas cos resultados doutros compañeiros e, polo tanto, das suas zonas.

Anexo I

Lecanora

Xanthoria

Evernia

Parmelia

Ramalina

***Lecanora*:** En rochas, paredes, árbores. Incrustante (non pode arrincarse do sustrato). Forma costras granulosas. Branco, cinsento.

***Xanthoria*:** En rochas, tellados, árbores, postes. Lóbulos ben diferenciados. Característica cor amarela-alaranxada.

***Parmelia*:** En árbores e rochas. Con lóbulos redondeados que lembran a follas, cor abranquexada, verdosa ou parda.

***Ramalina*:** Aspecto de pequenas matas. Ramificacións aplanadas. Cor verde, verde-grisenta. En troncos e polas.

***Evernia*:** Semellante a Ramalina, máis ramoso. A cara superior é verdosa, a inferior é negra ou abranquexada. Sobre árbores, ás veces en rochas ou muros.

ESTADILLO DE TOMA DE DATOS

Nome do observador:								
Data:								
Localización:								
Nº	Tipo			Presencia de liques				
	Rocha	Muro	Árbore	Lecanora	Xanthoria	Parmelia	Ramalina	Evernia
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								
8.								
9.								
10.								
11.								
12.								
13.								
14.								
15.								
16.								
17.								
18.								
19.								
20.								
21.								
22.								
23.								
24.								
25.								
TOTAL								